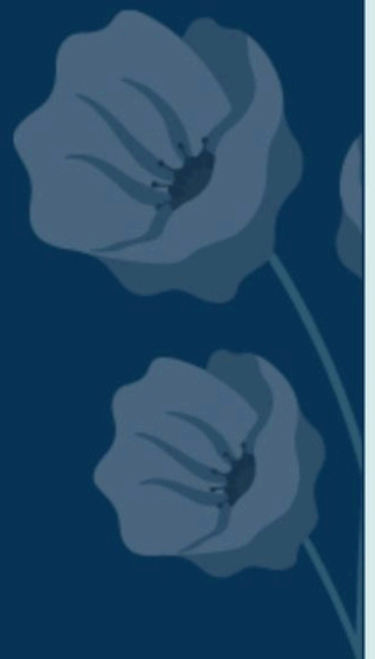

אסופת טקסטים להשראה

יום הציורון גשפ"ו

עכשיו זה הזמן שלנו - עידו גרינברג (מיש מש)

כשהיינו ילדים לא היינו מבינים עד הסוף את משמעותה של הצפירה. הסיפורים היו נשמעים גדולים ורחוקים ולחלק מאיתנו היה בורח צחוק ממבוכה. כשעלינו על מדים, לא תיארו לעצמנו שבטופס הטיולים נחתום גם על געגוע. לגיבורים וגיבורות שמחייכים אלינו ממדבקות הזיכרון בתחנת הרכבת כל שבוע.

פתאום המילים שנאמרו אז בטקס בבית הספר מקבלות חיים חדשים, ומזכירות לנו שעלינו לפעול ולהגן ללכת לאורם של הנופלים. כי זו היא הדרך שלנו לזכור- ואסור לנו לשכוח, שהם תמיד יחיו איתנו ומהם נשאב את הכוח.

בכל פעם שומרימים לחיים, ברגעי הצחוק וגם סתם ככה פתאום, בכל פעם שמתקרבים צעד נוסף אל עבר החלום. וגם כשקשה אנחנו עומדים שוב חזר על הרגליים כל פעם מחדש, בכל הצדעה והנפת דגל במדי ה-א' ששוב נלבע.

ואת המשפחות היקרות נחזיק קרוב קרוב ללב- הן מלמדות אותנו שוב ושוב שיטור על איך חיים לאורו של כאב. אמא של ניב, ואבא של רוני, אח של יותם והתאומה של יוני. אנחנו נהיה שם איתכם ונזכיר לכם שוב ושוב, שנמשיך את דרכם של יקירכם כי זה כל מה שחשוב. אנחנו נהיה אלה שנחזיק את התקווה, שנשלים את המשימה בתחושת שליחות, כבוד ואהבה.

כי עכשיו זה הזמן שלנו, לדאוג שכולם ידעו איזה גיבורים וגיבורות העולם הזה הפסיד. נמשיך בכל הכוח להילחם לספר ולהעיד- על מי שבזכותם אנחנו כאן, יכולים להמשיך כאן לחיות- על איך ממשיכים קדימה גם מבעד לדמעות.

היהודי הזה | אסף פרי

היום אני היהודי הזה.

רדפו אותי מהיום שנולדתי.

היום אני היהודי הזה שהשליכו ליאור במצרים, הגלו אותו הבבלים, והחריבו הרומאים. היהודי הזה שטבחו בו באינקוויזיציה, ובפוגרומים, ובאשוויץ וטרבלינקה.

היום אני היהודי הזה, שבכל דור ודור עומדים עליו לכלותו.

וטכשיו עזה, אלפיים עשרים ושלוש.

היום אני הישראלי הזה.

ניסו להשמיד אותי מהרגע הראשון.

היום אני הישראלי הזה שנלחם על חייו בתש"ח, בששת הימים ובהתשה. הישראלי

הזה שנאבק על קיומו ביום כיפור, באנטבה, בלבנון ובהתקפות הטרור.

היום אני הישראלי הזה, שבכל רגע ורגע בשנות קיומו קמים עליו להורגו.

וטכשיו עזה, אלפיים עשרים ושלוש.

שוב ושוב מבקשים למחוק אותי באכזריות מעל פני האדמה, עם רצח בטיניים וצעקות

'איטבח אל יהוד'.

אני יושב וכותב את המילים האלו, ומעלי מטוסי קרב של חיל האוויר של צבא גדול

וחזק, שהיום יש אותו -

צבא הגנה לישראל.

יש משטרה ושירותי ביטחון והצלה, וגם רפואה ורווחה וחינוך. יש תקווה בת שנות

אלפיים, להיות עם חופשי בארצנו.

וטכשיו עזה, אלפיים עשרים ושלוש.

היום אני היהודי-ישראלי הזה.

כן, גם יהודי וגם ישראלי.

גאה בעמו ובארצו, ואף אחד לא יזיז אותו מפה.

הלב נשבר, והנפש הומייה. אבל בלבב פנימה, אני יודע שגם הפעם -

אנחנו ננצח.

לבחור בחיים / מרים פרץ

"עם נפילתו של אלירז, יכולתי לבחור בדרך הקלה: ליפול אל תהומות הייאוש, לשבת על קברם של בניי ולהמתין ליומי. אבל בחרתי בחיים. בחרתי לקום כל בוקר מחדש, למרות הכאב שפועם בכל תא בגופי."

הבחירה בחיים משמעותה להמשיך לנטוע עצים, להמשיך לבנות את הארץ הזאת, להמשיך לאהוב. הבנים שלי לא נפלו כדי שאני אמות איתם. הם נפלו כדי שאנחנו נחיה פה, כדי שהילדים שלנו יוכלו לשחק ברחובות בביטחה. הצוואה שלהם אינה צוואה של מוות ואבל, אלא צוואה של עשייה, של שמחה ושל אמונה בעם שלנו."

מרים פרץ, כלת פרס ישראל למפעל חיים, איבדה את שני בניה, סגן אוריאל ורס"ן אלירז פרץ זכרם לברכה, בקרבות בלבנון ובעזה, וכן את בעלה אליעזר שמת משברון לב. למרות האובדן הבלתי נתפס, הפכה פרץ לסמל לאומי של תקווה, אחדות והיאחזות בחיים. הטקסט הבא מדגיש את ההחלטה היומיומית לקום מתוך השכול ולהמשיך ליצור.

משבר כהזדמנות לצמיחה / סא"ל עמנואל מורנו ז"ל

"ישנן שלוש דרכים להתמודד עם משבר. דרך אחת היא לשקוע בייאוש ולאבד כל תקווה. הדרך השנייה היא לקוות שהמשבר יעבור ונחזור בדיוק לנקודה שבה היינו לפניו. אבל ישנה דרך שלישית. הדרך השלישית היא להבין שמשבר הוא שלב הכרחי בדרך לצמיחה. כאשר אנו נמצאים במשבר, אנו מגלים את נקודות התורפה שלנו, אך גם את הכוחות העמוקים ביותר הטמונים בנו. התקווה האמיתית אינה לחזור למה שהיינו, אלא לצאת מהמשבר חזקים יותר, מתוקנים יותר, וטובים יותר ממה שהיינו קודם."

סגן אלוף עמנואל מורנו היה קצין בסיירת מטכ"ל, מגיבוריה הגדולים של ישראל, שנפל בסיום מלחמת לבנון השנייה. מורנו היה לא רק לוחם נועז שפעילותו נותרה חסויה עד היום, אלא גם איש רוח ומחשבה. באחד המכתבים שהותיר אחריו, שרטט את תפיסת עולמו לגבי משברים, תפיסה שהפכה לצוואה רוחנית עבור רבים.

שרשרת הדורות / סא"ל יונתן (יוני) נתניהו ז"ל

"אני מאמין שיש צידוק עמוק לקיומנו כאן, ושכאן, ורק כאן, נוכל לחיות חיים שלמים כיהודים. אלמלא הייתי שלם עם עצמי עד תום באמונה זו, לא הייתי יכול ללכת לקרב מתוך שלוה כזאת. אינני רוצה למות. אני אוהב את החיים ורוצה למצות אותם. אבל יש רגעים שבהם אתה מבין שחיין הם חלק ממה שהו גדול בהרבה. אנחנו חוליה בשרשרת. דורות לפנינו חלמו, סבלו ומתו על האדמה הזאת. עכשיו תורנו לשאת באחריות. לא מתוך ייאוש או כורח, אלא מתוך אמונה שלמה שרק כך נבטיח את חיי ילדינו אחרינו."

יוני נתניהו, מפקד סיירת מטכ"ל, נפל בעת שפיקד על מבצע חילוץ בני הערובה באנטבה בשנת 1976. המכתבים שהותיר אחריו אוגדו לספר "מכתבי יוני", שהפך לנכס צאן ברזל של התרבות הישראלית. בקטע הבא, מתוך מכתב שכתב לחברתו, הוא מזקק את תחושת השליחות, את החיבור ההיסטורי לארץ ואת המחויבות לעתיד.

החיים שביום שאחרי / מתוך דבריו של חגי לובר

"אל תכתבו על המצבה של יהונתן שהוא 'נפל'. הוא לא נפל, הוא התרומם. הוא התעלה. אל תשקעו בייאוש ובמריבות. הבנים שלנו ידעו להילחם שם שכם אל שכם, למרות כל ההבדלים, והצוואה שלהם אלינו היא לדעת גם לחיות כאן יחד שכם אל שכם. הזיכרון האמיתי אינו רק הצפירה והטקס; הזיכרון האמיתי הוא הדרך שבה אנחנו מתנהגים זה לזה בבוקר שאחרי. בואו נהיה ראויים להם. בואו נבחר בחיים של משמעות, של טרבות הדדית, ושל אהבת העם הזה."

חגי לובר, איש חינוך ותיאטרון, שכל את בנו יהונתן ז"ל בקרבות ברצועת עזה. למן הרגע הראשון שבו התבשר על נפילת בנו, קרא לובר לציבור הישראלי לאמץ שיח של אחדות, בנייה ועין טובה. דבריו הפכו לקריאה לאומית לחיקון החברה לאור צוואת הנופלים.

להשלים את המפעל / דוד בן-גוריון

"אנו, החיים, שונקנינו בדמם של אלה שנפלו – מה אנו חייבים להם? אנו חייבים להם דבר אחד: להשלים את המפעל אשר לו מסרו את חייהם. תפקידנו אינו מסתכם באבל. תפקידנו הוא להקים פה אומה חופשית, עובדת, שוחרת שלום ואמת, הבונה את ארצה ומפריחה את שממותיה. רק אם נדע לחשל את כוחנו, רק אם נדע לחיות את החיים המלאים והיוצרים שהם ציוו לנו, יהיה קורבנם שלם, וזכרם יהיה חקוק בבניין הארץ לנצח."

הדס לוונשטרן

"הנופלים לא נהרגו כדי שאנחנו נהיה עצובים ונישבר. הם נפלו כדי שאנחנו נחיה פה, ועלינו לחיות חיים שלמים, שמחים ומשמעותיים. הכאב הוא עצום, הוא נוכח בכל רגע, אבל אנחנו לא בוחרים לשקוע בו. אנחנו בוחרים לראות את גודל השעה ואת הזכות העצומה להיות חלק מדור שמוסר את נפשו על הארץ הזאת. הצוואה שלהם היא לא שנבכה, אלא שנהיה חזקים, שנאהב אחד את השני, ושנמשיך לבנות את העם הזה מתוך אמונה גדולה בדרך."

הדס לוונשטרן שכלה את בעלה, הרב אלישע לוונשטרן ז"ל, בקרבות ברצועת עזה בחורף 2023. מאז נפילתו, הפכה הדס לקול בולט ויוצא דופן של אמונה, עוצמה ובחירה בחיים. בנאומיה היא קוראת לחברה הישראלית שלא להישאר במקום של ייאוש, אלא להתמקד בגבורה, בבנייה ובמשמעות ההיסטורית של התקופה.

הזיכרון כמנוע לחיים / רוביק רוזנטל

"השכול אינו תחנה שנטצרים בה, אלא מסע שממשיכים ללכת בו. אנחנו נושאים את מתינו איתנו לא כמשקולת, אלא כחלק מעמוד השדרה שלנו. הם נוכחים בשמחות שלנו, בהישגים שלנו, בילדים שאנחנו מגדלים. היכולת שלנו לצחוק, לאהוב וליצור למרות החיסרון התמידי, היא הניצחון הגדול ביותר על המוות. הזיכרון שלהם הופך למנוע שדוחף אותנו קדימה, להיות טובים יותר וראויים יותר, מתוך ידיעה שהחיים שלנו הם גם החיים שהם לא הספיקו לחיות."

רוביק רוזנטל שכל את אחיו, זיו ז"ל, במלחמת יום הכיפורים. בכתיבתו הוא עוסק רבות בהתמודדות האישית והלאומית עם השכול. הוא מתאר את הזיכרון לא כמשא כבד שמושך אל המצולות, אלא כרקמה חיה ובלתי נפרדת מן החיים הממשיכים הלאה.

הטוב שיצא מתוך החושך / רחלי פרנקל

"אנחנו לא יכולים לנהל את העולם, ואין לנו שליטה על האסונות שמתדפקים על דלתנו. אבל יש לנו חופש מוחלט לבחור כיצד נגיב אליהם. בימים החשוכים ביותר שלנו, פגשנו עם שלם שעמד מאחורינו. ראינו מאגרים עצומים של חסד, של עזרה הדדית ושל אהבה שאינה תלויה בדבר. אי אפשר למחוק את הכאב, אבל הדרך היחידה לתת לו משמעות היא לקחת את הטוב הגדול הזה שהתגלה מתוך החושך, ולהכפיל אותו בעולם. הצוואה שאנו מקבלים מרגעי המשבר היא לא לאפשר לאחדות הזו להתפוגג, אלא להפוך אותה לדרך חיים."

רחלי פרנקל היא אמו של נפתלי פרנקל ז"ל, אשר נחטף ונרצח בקיץ 2014 יחד עם גיל-עד שער ואיל יפרח. לאורך ימי החיפושים מורטי העצבים ולאחר הבעורה המרה, הפגינה פרנקל תעצומות נפש נדירות והפכה לסמל של אמונה ואחדות לאומית. הטקסט שלה עוסק בחופש הבחירה של האדם מול השבר, ובאחריות לקחת את הטוב שהתגלה ברגעי המשבר וליישם אותו בשגרה.

הם מבקשים מאיתנו את החיים / יהודה עמיחי

"אלה שנשארו בשדות הקרב לא מבקשים מאיתנו להפוך את חיינו למצבה. הם לא דורשים מאיתנו אבל אינסופי שישתק את הידיים והלב. אדובה, הם דורשים מאיתנו בדיוק את מה שנלקח מהם – את פשוטם של החיים. הם מבקשים שהגשם ירד על השדות שעליהם הגנו, ושנזרע בהם ונקצור. הם מבקשים שנמשיך ללכת ברחובות העיר, שניבנה בתים, שנתאהב, ושנשמע את קולות הצחוק של ילדינו משחקים בביטחה. לחיות את החיים במלוא עוזם, על כל היופי שבהם – זהו הזיכרון החי, הנאמן והעמוק מכולם."

משורר יהודה עמיחי, שלחם בשורות הפלמ"ח במלחמת העצמאות והשתתף במערכות ישראל, הכיר את פני המלחמה מקרוב. שירתו וכתביו עוסקים לעיתים קרובות בפער הבלתי נתפס שבין עדה הקרב לבין שגרת החיים, השמחה והאהבה. הקטע הבא מזקק את המהות של הציווי שהותירו אחריהם הנופלים לחבריהם שניצלו.

דברים שאני לא יכול לשכוח / נעם חורב

ריח של שמפו "פינוק" אחרי הים
הרגע בו הבנתי שאלוהים באמת קיים
אמא שלי מטגנת חצילים במטבח
הגננת זורקת את הציור שלי לפח

"ממשלת ישראל מודיעה בתדהמה"
אבא שלי בוכה, ואני לא מבין על מה
ספונג'ה של שיעי וברקע שיר של זוהר
אחותי תולה פוסטר מ"מעריב לנוער"

איך סחבנו קרשים בל"ג בעומר בשכונה
קעקוע של מספר על יד של זקנה
תמונה של באבא-סאלי תלויה על הקיר
מודעת אבל עם שם שאני מכיר

אח שלי חוזר עם סיכה של צנחן
מסטיק שהדבקתי מתחת לשולחן
שטר של עשירים זרוק על מדרכה
ואותך.

תפילה לשלום המשפחות השכולות / הרב שי פירון

אנא אלי,

בשעה בה אנו זוכרים את ההולכים,
השרה שכינתך על הורים ואלמנות, יתומים, אחים ואחיות,
חברים וחברות.

האר את ימיהם
תקן את חלומותיהם
תן בהם כוח לחיות, להיות
נטע בהם תקווה, רסיסים של שמחה
יהי רצון שידעו לאזן
בין זיכרון לאבל
בין בניין לחורבן
ותן בנו תבונה להיות להם לעזר, למשענת.

שנדע להבחין בין כוחה של מילה לכוחה של שתיקה
שנמצא דרך לבחור נכונה, בין קרבה לריחוק, בין דרישה
לפרישה,

ויבוא שלום בארץ, "שלום בחילך, שלווה בארמנותיך",
וחיים ושלום מן העולם ועד העולם ישרו בארץ
ועושה השלום, יעשה שלום עלינו ובתוכינו
ונאמר אמן.

מסדר הנופלים / חיים חפר (מקאמה)

והם פורצים בנשירה ומוחזאים כפיים
ומקשעים להם בהתפלות כל יושבי השמים
והפגישה נמשכת יום ולילה, יום ולילה
כי חבורה שוכזאת לא היתה עוד למעלה
ואז פתאם שומעים הם קולות מכרים בוכים
והם מביטים הניחה אל אבא ואמא, אל
הנשים, הילדים והאחים
ופניהם דוממות והם עומדים בוכים
ואז מישוה מהם לוחש: סליחה, אבל היינו
מכרחים

נצחנו בקרבות ונעת אנו נחים
אלה האחים שלי, אלה האחים

וככה הם עומדים והאור על פניהם
ורק אלהים לבדו עובר ביניהם
וכשדמעות בעיניו הוא מנשק את פציעהם
והוא אומר בקול רוטט למלאכיו הלבנים:
אלה הבנים שלי / אלה הבנים.

הם באים מן ההרים, מן השפלה, מן המדבר
הם באים - שומות, פנים, עינים - ומתצננים
אל המסדר.

הם באים בצעד גברי, חזקים ושזופים
הם יוצאים מתוך המטוסים המרסקים ומן
הטנקים העורפים
הם קמים מאחורי השלטים, מעבר לדיונות
ומתוך תעלות הקשר
גיבורים באריות, עזים כנמרים וקלים כנשר
הם עוברים אחד אחד בין שורות של מלאכים
המאכילים אותם ממתקים ועונדים על צוארם
פרחים

ואני מביט בהם והם כלם עומחים
אלה האחים שלי, אלה האחים

והם פוגשים זה את זה, עינים שחורות
וכחלות וחומות
והם מזכירים זה לזה שמות וכלים ומקומות
ומוזגים זה לזה סיפלי קפה וזה
ומתפרצים פתאם יחד בקריאות: כיפק- הי!
והם פוגשים בקהל הרב רעים וידידים
והמפקדים סופחים על שכם הסווארים
וסווארים לוחצים יד למפקדים

חיים חפר (1925-2012) היה משורר, פזמונאי, סופר וחתן פרס ישראל לזמר עברי, ממעצביו המרכזיים של פסקול התרבות הישראלית. חפר, שהתגייס לפלמ"ח בשנות הארבעים והיה ממקימי להקת ה"צ'זבטרון", טבע ביצירתו את המושגים והדימויים המלווים את החברה הישראלית משנות הקמת המדינה. הוא כתב מאות פזמונים שהפכו לנכסי צאן ברזל, בהם שירי תקומה, הווי לוחמים ושכול.

מַגֵּשׁ הַכֶּסֶף / נתן אלתרמן

עֵיפִים עַד בְּלִי קֶץ, נְזִירִים מְמֻרְגָּעִים,
וְנוֹטְפִים טְלָלֵי נְעוּרִים טְבָרִיִּים - -
דָּם הַשָּׁנִים יִגָּשׁוּ
וְעָמְדוּ לְבָלִי-נוֹעַ.
וְאֵין אוֹת אִם חַיִּים הֵם אוֹ אִם יְרוּיִים.

אֵז תִּשְׁאַל הָאָמָה, שְׁטוּפֹת דָּמַע וְקֶסֶם,
וְאָמְרָה: מִי אַתָּם? וְהַשָּׁנִים שׁוֹקֵטִים,
יַעֲנוּ לָהּ: אֲנַחְנוּ מַגֵּשׁ הַכֶּסֶף
שֶׁעָלִיו לָךְ נִתְּנָה מְדִינַת הַיְהוּדִים.

כֵּן יֵאמְרוּ וְנִפְלוּ לְרַגְלָהּ עוֹטְפֵי צֵל,
וְהַשָּׂאָר יִסְפָּר בְּתוֹלְדוֹת יִשְׂרָאֵל...

... וְהָאָרֶץ תִּשְׁקֹט, עַיִן שְׁמַיִם אוֹדְמָת
תִּעֲמַעַם לְאֶטָה
עַל גְּבוּלוֹת עֲשָׁנִים.
וְאָמָה תִּעֲמֹד - קְרוּעַת לֵב אַךְ
נוֹשְׁמָת... -
לְקַבֵּל אֶת הַיָּס
הָאֶחָד אֵין שְׁנֵי...

הִיא לְטָקֶס תְּכוּן. הִיא תִּקְוֶה לְמוֹל
סֵהר

וְעָמְדָה, טָרֶם-יוֹם, טוֹטָה חַג וְאִמָּה.
-- אֵז מִנְגֵּד יִצְאוּ
נְעָרָה וְנָעַר
וְאֵט אֵט יִצְעָדוּ הֵם אֶל מוֹל הָאָמָה.

לוֹבְשֵׁי חֵל וְחִגּוֹר, וְכַבְּדֵי נַעֲלִים

בְּנִחְיֵב יַעֲלוּ הֵם

הַלוֹךְ וְהַחֲרֵשׁ.

לֹא הִחְלִיפוּ בְּגָדָם, לֹא מָחוּ עוֹד בְּמֵים
אֶת טְקָבוֹת יוֹם-הַפָּרֶךְ וְלֵיל קוּ-הָאֵשׁ.

נתן אלתרמן (1910-1970) מגדולי המשוררים, המחזאים והפובליציסטים בחולדות הספרות העברית החדשה וחתן פרס ישראל לספרות. אלתרמן היה לקולו המרכזי והצלול של דור המאבק על הקמת המדינה ודור התקומה. דרך טורו המחזורי והנודע "הטור העביעי", שליווה את אירועי התקופה הפוליטיים והביטחוניים, הוא ביטא את הלך הרוח הלאומי, את כאב השכול ואת תעצומות הנפש של היישוב העברי. יצירתו המוכרת ביותר בהקשר הלאומי, השיר "מגש הכסף" שפורסם חודשים ספורים לפני פרוץ מלחמת העצמאות, הפכה לטקסט המכונן והמזוהה ביותר עם יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. ביצירה זו, כמו ברבות אחרות, הניצח אלתרמן בחרדת קודש את גבורתם השקטה של הצעירים והצעירות שהקריבו את חייהם, והציב את קורבנם החובעני כמסד הבלתי מעורער שעליו קמה וניצבת מדינת ישראל.

תפילה לשלום המשפחות השכולות / הרב שי פירון

למלאכים של היום אין טבעת לבנה מעל הראש,
יש להם קסדה.

הם לא לבנים, צחורים כשלג,

הם לבושים חאקי.

לא תראו כנפיים בוקעות מגבם,

המקום שם תפוס ע"י אפוד.

אין להם נבל בידיים,

ואם הם "מנגנים" זה בכלים שונים לגמרי.

למלאך של פעם הייתה שליחות אחת,

היום, מלאך שמסיים משימה אחת

מיד מוקפץ למשימה הבאה.

המלאכים ההם מחולקים הם כיתות כיתות.

גם מלאכינו מחולקים לכיתות, ומחלקות, פלוגות וגדודים.

פעם, לילדים קראו בשומם של מלאכים: רפאל, גבריאל.

היום, למלאכים קוראים בשמות של ילדים: אלנתן, גדי.

המלאכים של פעם היו יורדים מהשמים לארץ.

המלאכים שלנו גדלים בארץ, ועולים בסערה השמימה.